

แถลงข่าวการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติ โดย นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ ในฐานะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญที่รับผิดชอบหมวดปฏิรูป ซึ่งกรรมการยกร่าง

รัฐธรรมนูญได้พิจารณาร่างบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ สรุปผลดังนี้

ความก้าวหน้าและการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

การปฏิรูปเรื่อง “ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” เป็นหัวข้อเรื่องหนึ่งในการปฏิรูปประเทศที่ถูกระบุไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 เนื่องจากเป็นประเด็นปัญหาสำคัญทั้งในมิติเรื่องความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ตัวอย่างเช่น ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรที่ดิน น้ำ ประมง พลังงาน ฯลฯ ความไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในหลายกรณีอื่นเนื่องมาจากความล่าช้า การคิดคำนวณค่าความเสียหายและการชดเชยเยียวยาที่ไม่เหมาะสม ปัญหาในด้านการบังคับคดีให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เป็นต้น

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่เดี่ยกร่างจัดทำขึ้นและเกี่ยวข้องกับเรื่อง “ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม” มีอยู่ในหลายส่วน เพื่อการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรม เพื่อการคุ้มครองดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ป้องกันและลดความขัดแย้งระหว่างการพัฒนา-สิ่งแวดล้อม-สิทธิชุมชน-สุขภาพ ให้เกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. สิทธิพลเมือง : ให้การคุ้มครองสิทธิในสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่ดี , รับรองและคุ้มครองสิทธิชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ : เป็นเจตจำนงให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน
3. การกระจายอำนาจ : กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรบริหารท้องถิ่นในการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง บทบาทของชุมชนและภาคประชาสังคมที่จะร่วมดำเนินงานกับองค์กรบริหารท้องถิ่น
4. การปฏิรูป : กำหนดกรอบและพันธกิจด้านการปฏิรูปที่ต้องทำให้เกิดผลสำเร็จภายในระยะเวลา 5 ปี นับตั้งแต่รัฐธรรมนูญประกาศใช้

ภาค ๔ : การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง - ส่วนที่ 9 : การปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรา (๔/๑/๙) ๑ ให้มีการปฏิรูปการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการผังเมือง โดยคำนึงถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม หลักการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน และหลักการพัฒนายั่งยืน ดังต่อไปนี้

(1) ปฏิรูประบบและโครงสร้าง องค์กรและกฎหมายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจัดทำประมวลกฎหมายสิ่งแวดล้อม ประมวลกฎหมายทรัพยากรธรรมชาติ ด้านต่างๆ ตรากฎหมายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำ การจัดการพื้นที่คุ้มครองทางทะเล การจัดการขยะและของเสียอันตราย และกฎหมายด้านสิทธิชุมชนและการกระจายอำนาจ รวมทั้งการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม กฎหมายว่าด้วยการผังเมืองและการพัฒนาเมือง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(2) ปรับปรุงกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยพัฒนาระบบและโครงสร้างการจัดทำรายงานประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ ระบบกองทุนด้านสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การจัดการเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบการจัดการใช้ประโยชน์พื้นที่ในทะเล รวมทั้ง การนำการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์มาใช้ในการกำหนดนโยบาย แผน และการพัฒนาพื้นที่ การจัดทำระบบบัญชีรายได้ประชาชาติที่คิดรวมต้นทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดระบบภาษีสิ่งแวดล้อม การขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิตต่อผลกระทบจากผลิตภัณฑ์ และการใช้เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่จำเป็น

(3) พัฒนาระบบการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม โดยปรับปรุงระบบการคำนวณต้นทุนความเสียหายด้านสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีด้านสิ่งแวดล้อมและการเยียวยาความเสียหาย องค์กรและสถาบันเกี่ยวกับความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง การบังคับคดีด้านสิ่งแวดล้อม

(4) ปรับปรุงกลไก และกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ภาค 1 : หมวด 2 - ประชาชน : ส่วนที่ 2 - สิทธิและเสรีภาพ

ตอนที่ 3 - สิทธิพลเมือง

ม.59 : พลเมืองย่อมมีสิทธิดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพที่ดี

ม. 64 : ชุมชน ย่อมมีสิทธิปกป้อง พื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน และพัฒนาขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วม ในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ ประโยชน์จาก ทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างสมดุลและยั่งยืน

พลเมืองย่อมมีสิทธิร่วมกับชุมชน หรือร่วมกับรัฐในการดำเนินการตามวาระหนึ่ง ตลอดจนพัฒนา ด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

ม.65 : สิทธิของพลเมืองที่จะมีส่วนร่วม กับรัฐและชุมชน ในการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเป็นธรรม และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม เพื่อให้ ดำรงชีพได้อย่างดีอย่างปกติและ ต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่ดี และไม่ก่อให้เกิดอันตราย ต่อสุขภาพ สวัสดิภาพ หรือ คุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพ สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน ในชุมชนโดยบุคคลซึ่งมิได้มีส่วนได้เสีย และประเมินสิ่งแวดล้อมในระดับ ยุทธศาสตร์ และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การ อิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชน ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการ การ ศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือ ทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพให้ความเห็นประกอบก่อนมีการ ดำเนินการดังกล่าว

สิทธิของพลเมืองและชุมชนซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามมาตรานี้ ที่จะฟ้องรัฐ หรือ องค์การของรัฐเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

ภาค 2 : ผู้นำการเมืองที่ดีและสถาบันการเมือง – หมวด 2 - แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ม.94 : ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสมบัติของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ รัฐต้องบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์สูงสุดของรัฐ ประชาชน และชุมชน ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น และต้อง บริหาร จัดการสิ่งแวดล้อมด้วยหลักธรรมาภิบาลและหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสร้างดุลยภาพระหว่าง การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

รัฐต้องส่งเสริม บำรุงรักษา คุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม และควบคุมกำจัดภาวะมลพิษ โดยมี มาตรการที่มีประสิทธิภาพ จัดหาเครื่องมือและกลไกต่างๆ เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม คุ้มครองประชาชน ใน การดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดีและปลอดภัย และมีความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม

รัฐต้องจัดให้มีแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ ทะเล ความหลากหลายทางชีวภาพ และ ทรัพยากรธรรมชาติอื่น และดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างเป็นระบบ ยั่งยืน และเกิดประโยชน์ ต่อ ส่วนรวม โดยให้สอดคล้องกับหลักการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรม ภาวะทางเศรษฐกิจและ สังคม สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น

รัฐต้องจัดให้มีการผังเมือง การพัฒนาเมืองและชนบท ในลักษณะบูรณาการ จัดระบบการใช้ ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยมีมาตรฐานการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน จัดระบบการถือครองที่ดิน และการ ใช้ที่ดินที่เหมาะสมและเป็นธรรม

รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้า มามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามมาตรานี้

ภาค 2 : หมวด 7 - การกระจายอำนาจและการบริหารท้องถิ่น

ม.2 : องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และสร้างความ มั่นคง และความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ย่อมมีอำนาจ ของตนเองโดยเฉพาะ โดยอย่างน้อยต้องมีอำนาจหน้าที่ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนในท้องถิ่น การสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การ ส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเศรษฐกิจพื้นฐาน การศึกษาอบรมและ การส่งเสริม ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

ภาค 4 : การปฏิรูปและการสร้างความปรองดอง - ส่วนที่ 9

ม 1 : ให้มีการปฏิรูปการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และการผังเมือง โดยคำนึงถึง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม หลักการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน และหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังต่อไปนี้ (1) ปฏิรูประบบและโครงสร้าง องค์การและ กฎหมายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2) ปรับปรุงกลไกในการบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยพัฒนาระบบและโครงสร้างการจัดทำรายงาน EIA / EHIA ระบบกองทุนด้านสิ่งแวดล้อม การผังเมือง การใช้การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) การจัดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบการจัดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ในทะเล ฯลฯ (3) พัฒนาระบบการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม (4) ปรับปรุงกลไก และกระบวนการบริหารจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ภาค 1 : หมวด 2 - ประชาชน : ส่วนที่ 3 - การมีส่วนร่วมทางการเมือง

ม.66 : พลเมืองย่อมมีสิทธิรับรู้และแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการ จัดทำ และตัดสินใจเกี่ยวกับ นโยบายสาธารณะ ทั้งในระดับชาติ ระดับ ภูมิภาค และระดับ ท้องถิ่น รวมทั้งการพิจารณาร่างกฎหมาย กฎ และ โครงการหรือ กิจกรรมบรรทัด ที่อาจมีผลกระทบต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ โดยปกติสุข คุณภาพ สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพอนามัย หรือการอื่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ

องค์การของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะในแต่ละเรื่อง มีหน้าที่ต้องดำเนินการ ให้ พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นตามวาระหนึ่ง

วิธีดำเนินการเพื่อให้พลเมืองได้ใช้สิทธิตามมาตรานี้ ให้เป็นไป ตามที่กฎหมายบัญญัติ แต่ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการใช้ สิทธิของพลเมือง

จัดทำและเผยแพร่โดย
ทีมงานโฆษกคณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ
๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘
ข้อมูล ณ ๑๕.๐๐ นาฬิกา

คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๑๒๖๓ โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๑๒๖๒
สามารถดาวน์โหลดเอกสารการแถลงข่าวได้ที่เว็บไซต์คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ
<http://www.parliament.go.th>